

VÁLOGATÁS A SZERZŐI JOGI SZAKÉRTŐ TESTÜLET SZAKVÉLEMÉNYEIBŐL

RUHÁZATI TERMÉKEK EREDETISÉGÉVEL KAPCSOLATOS KÉRDÉSEK

SZJSZT-09/2017

A járásbíróság által feltett kérdések

- 1. Az S. Kft. által gyártott és forgalmazott ruházati termékek – figyelemmel a J. Cs. H. tanútól beszerzendő eredeti szabásmintákra – rendelkeznek-e olyan egyéni-eredeti jelleggel, amely alapján iparművészeti alkotásnak tekinthetők?*
- 2. A lefoglalásra került termékek eredeti termékeknek minősülnek-e?*
- 3. A lefoglalásra került termékek mely szerző(k) milyen szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogát sértik?*
- 4. Sorolják fel a sértett jogosultakat és magyarországi elérhetőségüket!*
- 5. Milyen ismérvek alapján állapítható meg a jogsérelem?*
- 6. A lefoglalásra került termékek szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jog jogosultjának a teljesítményén fennálló jogát milyen mértékű vagyoni hátrányt okozva sérthetik? Jelöljék meg a vagyoni hátrányt forintban, a lefoglalás napjára (2014. május 11. napja) vonatkoztatva, jogosultakra lebontva és összesítve!*
- 7. Az S. Kft. által levédett szóvédjegy, illetőleg a „Love” szó, a szív- és csillagábrás védjegy szerepel-e a lefoglalt ruházati termékeken?*
- 8. Van-e jelentősége annak, hogy a fazon és a szabásminta nem került levédésre az S. Kft. által?*
- 9. A J. Cs. H. tanú által elmondottak szerint ezeknek a ruháknak az a jellegzetessége, hogy viszkózanyagból készültek, amely könnyű, nyári, lány viselet. Ez mennyiben különbözteti meg bármely más nyári viselettől az adott ruházati termékeket?*
- 10. Meg lehet-e állapítani, hogy ezen szabásminta alapján készültek-e a lefoglalt ruházati termékek annak figyelembevételével, hogy a ruházati cég tulajdonosa úgy nyilatkozott, hogy azt nem tudja bizonyítani, hogy az S. Kft. szabásmintája volt-e az első ezen ruházati termékek tekintetében?*
- 11. A Szerzői Jogi Szakértői Testület (SZJSZT) egyéb észrevételei.*

Az eljáró tanács szakértői véleménye

Tekintettel arra, hogy a Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet 8. § (1) bekezdése szerint „a Szakértő Testület nevében az

eljáró tanács a feltett kérdések és a benyújtott iratok alapján alakítja ki a szakértői véleményt, a tények megállapítására nem végez külön bizonyítást ...”, az eljáró tanács a megkeresés, a megkereséshez csatolt bírósági dokumentumok, valamint a kihelyezett tanácsülés keretében megtekintett lefoglalt termékek alapján állította össze szakvéleményét.

Az eljáró tanács a megkeresésben feltett kérdésekre az alábbi válaszokat adja.

Ad 1. A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Szt.) 1. §-ának (2)–(3) bekezdése értelmében a szerzői jogi védelem az irodalom, a tudomány és a művészet minden alkotását megilleti annak megnevezésétől függetlenül. Ugyanezen bekezdésnek *m)* pontja alapján szerzői jogi védelem alá esik az iparművészeti alkotás és annak terve. Mivel az Szt. 1. § (2) bekezdése példálózó jelleggel sorolja fel a szerzői jogi védelem alá tartozó műfajokat, mely felsorolás azonban nem kimerítő, így szerző jogi védelem tárgyai lehetnek abban konkrétan nem nevesített műfajok, vagy akár műfajokba nem besorolható művek is.

A szerzői jogi védelem egyedüli pozitív feltétele, hogy az alkotás a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellegű legyen [Szt. 1. § (3) bekezdése]. Az egyéni-eredeti jelleg megállapíthatósága ugyanakkor nem függ sem mennyiségi vagy minőségi, sem esztétikai jellemzőktől, sem pedig a mű színvonalára vonatkozó értékítélettől [Szt. 1. § (3) bek.].

Az eljáró tanács a fentiek figyelembevételével az S. Kft. által gyártott és forgalmazott ruháknál elsősorban nem az iparművészeti alkotás jellemzőinek való megfelelést vizsgálta, hanem általánosságban azt, hogy e ruhák (műbesorolástól függetlenül) olyan alkotásnak minősülnek-e, amelyeket egyéni-eredeti jellegüknek fogva megillet a szerzői jogi védelem.

Az egyéni-eredeti jelleg általános vizsgálatánál jelentősége van annak, hogy mekkora tere marad a szerzői alkotómunkának. Az egyéni-eredeti jelleg megállapíthatóságának minimálisan az a feltétele, hogy a mű ne legyen más mű szolgai másolása – azaz ne egy trendhez tartozó, lényegi sajátosságai alapján meg nem különböztethető ruhadarabok bármelyike legyen. Ez szükséges, azonban nem elégséges feltétel, mivel az egyéni-eredeti jelleg megállapíthatósága megkívánja a önálló gondolat kifejtést és azt is, hogy ezek az egyedi gondolatok, elemek meghatározott kreativitási szintet érjenek.

E helyütt azonban az eljáró tanács rá kíván arra mutatni, hogy a divat világában a ruha-tervezők számára rendelkezésre álló formák, fazonok, anyagválasztások, kivitelezési módok és az általuk körvonalazott stílusok száma véges. Ebből szükségszerűen következik – mind komplett stílusirányzatok, mind az egyes formai elemek szintjén –, hogy periodikusan visszatérően azok ismétlődnek, a korábban már fellelhető fazonok (pl. ejtett váll, anyagcsavarás) visszaköszönnek.

Nem szabad figyelmen kívül hagyni azt sem, hogy a divat világában általános gyakorlat szerint az egyes tervezők egymás munkáiból is inspirálódnak. E területen bevett gyakorlat, hogy a nagy divatházak által bemutatott darabok által kialakuló trendeket kezdik követni

a fast-fashion üzletek– az általuk előállított termékeknek azonban általában mind minőségük, mind művészi értékük alacsonyabb az alapul szolgáló termékek színvonalánál.¹

Különösen a sorozatgyártott konfekcióruhák esetében az egyéni-eredeti jelleg eseti elbírálásában fontos szempont, hogy az egyes fazonok, szabásvonalak, kivitelezési technikák ne kizárólag ruhatervezői és -kivitelezői rutintevékenység, hanem az alkotó kreatív szellemi tevékenységének eredményei is legyenek. E kérdés kapcsán az eljáró tanács elvi jelleggel visszamutat az SZJSZT korábbi, 7/2005 sz. szakvéleményében kifejtett szempontra: „...a tervezők gyakorlatában szokásos és elfogadott, hogy divatlapokban és modellbemutatókon látható ötleteket felhasználjanak, és azokból a divatnak megfelelő változatokat hozzanak létre, sőt bizonyos elemeket az ún. trendkollekciók kifejezetten követésre ajánlanak. ... – azaz sok esetben a közismert, közzétett és a tervezők által felhasználásra kifejezetten ajánlott ötletek alapján terveznek meg ruhákat. ... A ruhatervek nagyon szorosan vett értelemben és szűk terjedelemben élveznek csak szerzői jogi védelmet, tehát csak és kizárólag akkor sérülnek a szerzői jogai, ha minden változtatás nélkül, 'egy az egyben' másolja le valaki a tervet.”²

A ruhák egyéni-eredeti jellegének megállapításakor fontos szempont továbbá, hogy bizonyos elemek (különösen a szabásvonal, fazon) a funkcionalitás által nagymértékben meghatározottak. Az egyéni-eredeti jelleget ezért ezek önmagukban viszonylag ritkán alapozzák meg – egy ruha ilyen jellegét sokkal inkább a megalkotásának nagyobb alkotói kreativitást igénylő mozzanatai (pl. egyedi díszítések, különleges varrási technika) adhatják.

Az eljáró tanács a fent leírt szempontokat figyelembe véve megvizsgálta a lefoglalt ruhákat, különös tekintettel azok lényegi vonalaira és szabására, és megállapította, hogy az S. Kft. szóban forgó ruhái esetében – tekintve, hogy az eljáró tanács esetükben a konfekcióruhák esetében mások által is gyakorta használt, nem kirívóan különleges formai, fazonbeli jellegzetességeket azonosított – az egyéni-eredeti jelleg nem éri el a szerzői jogi védelemhez szükséges szintet.

Ad 2. Az eljáró tanács a rendelkezésre álló dokumentumok és a lefoglalt termékek megtekintése alapján arra a következtetésre jutott, hogy a lefoglalt termékek a szerzői jogi védelem szempontjából nem egyéni-eredeti termékek.

A lefoglalásra került és az S. Kft. által gyártott és forgalmazott ruházati termékekről készült fotók, szabásminták összevetése során azonban az eljáró tanács megállapította, hogy az S. Kft. ruhái esetében használt egyes fazonok, jellegzetességek a lefoglalt ruhákon visszatérnek. A különböző fazonú ruhák esetében az egyezés szintje különböző mértékű (százszázalékos egyezést az eljáró tanács nem észlelt), azonban azt a szintet eléri, amely a vásárlók megtévesztésére esetlegesen már alkalmas lehet.

¹ Lásd dr. Francis-Hegedűs Veronika: Dizájnvédelem: a divatjog úttörő eszköze: <http://www.origo.hu/jog/lakossagi/20150724-dizajnvedelem-a-divatjog-uttoro-eszkoze-1-resz.html>.

² SZJSZT-7/2005 sz. szakvélemény: http://www.sztnh.gov.hu/sites/default/files/SZJSZT_szakvelemenek_pdf/SZJSZT_szakv_2005_007.pdf.

Ad 3. Az 1. és 2. kérdésre adott válasz alapján jelen kérdés a továbbiakban tárgytalan.

Ad 4. Az 1. és 2. kérdésre adott válasz alapján jelen kérdés a továbbiakban tárgytalan.

Ad 5. Az 1. és 2. kérdésre adott válasz alapján jelen kérdés a továbbiakban tárgytalan.

Ad 6. Tekintettel arra, hogy az eljáró tanács nem állapított meg jogsértést, nem merül fel az ügyben szerzői jogi értelemben vett vagyoni hátrány okozása.

A 156/1999. kormányrendelet 1. § (2) bekezdésében foglaltakra tekintettel megjegyzendő továbbá, hogy a vagyoni hátrányt érintő kérdésekben az eljáró tanács – hatáskör hiányában – jogsértés esetén sem foglalhatja állást.

Ad 7. Az eljáró tanács a lefoglalt ruházati termékek megtekintésének eredményeként megállapítja, hogy azokon az S. Kft. szövédjegye nem jelenik meg.

Ad 8. Visszaulva az 1. sz. kérdésre adott válaszukban kifejtettekre, a szerzői jogi védelemnek természeténél fogva nem feltétele annak kérelmezése vagy külön nyilvántartásba vétele, így a mű külön eljárással való „levédetése” sem. A szerzői jogi védelem – szemben a szellemi tulajdon védelmére szolgáló többi oltalmi formával – az egyéni-eredeti jellegű műveket keletkezésüktől fogva automatikusan megilleti. A szerzői jogi védelem fennállása esetében tehát nincs jelentősége annak, hogy „nem került levédésre”, amennyiben a fazon és a szabásminta egyéni-eredeti jelleggel bír.

Az összes többi, a szellemi tulajdont érintő oltalmi forma (így különösen a szabadalom, a formatervezésiminta-oltalom és védjegy) megszerzése tekintetében az oltalom kérelemre, az egyes oltalmi formákra jogszabályban előírt sajátos módon szerezhető meg.

Ad 9. Az eljáró tanács megállapítja, hogy önmagában az az ismérv, hogy egy ruházati termék „viszkózanyagból készül, és könnyű, lágy, nyári viselet”, még nem különbözteti meg számottevő (egyéni-eredeti jelleget megalapozó) mértékben a többi nyári ruhától (amelyek jelentős része jellemzően szintén ilyen vagy hasonló anyagból készül – a nyári hőmérséklet által funkcionálisan meghatározottan).

Ad 10. Az eljáró tanács nem látta kétséget kizáróan megállapíthatónak, hogy a lefoglalt ruházati termékek a csatolt szabásminták alapján készültek-e. Az S. Kft. által forgalmazott, a szabásmintákon található (valamint a divatrajzokon és fotókon szereplő) ruhadarabok és a lefoglalt ruhák közötti kétségtelen és nagyfokú (összességében megközelítőleg hetvenszázalékos egyezőséget mutató) hasonlóság oka több dologból adódhat: elképzelhető, hogy az

S. Kft. ruhái szolgáltak a lefoglalt ruhák alapjául, de az is, hogy a lefoglalt ruhák az S. Kft. ruháihoz hasonlóan általános divatfazonokat követnek, és a hasonlóság ebből származik.

Ad 11. Az eljáró tanács az ügy kapcsán nem kíván egyéb észrevételt tenni.

*Dr. Gondol Daniella, a tanács elnöke
Dr. Zugh Kinga, a tanács előadó tagja
Simonffy Márta, a tanács szavazó tagja
Cs. Tóth Gyöngyi, külső szakértő tag*

* * *

FÉNYKÉPFELVÉTEL SZERZŐI JOGI VÉDELME

SZJSZT-20/2017

A megkeresés és a tényállás

A Nemzeti Adó- és Vámhivatal (továbbiakban: NAV) előtti eljárásban a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 385. § (1) bekezdésébe ütköző és a (3) bekezdése szerint minősülő, nagyobb vagyoni hátrányt okozva elkövetett szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése büntettének gyanúja miatt K. J. A. ellen folyamatban lévő büntetőügyben a NAV 2017. július 12-én kelt határozatával szakértőként a Szerzői Jogi Szakértő Testületet rendelte ki.

A NAV megkeresésében összefoglalta a tényállást, és az eljáró tanács rendelkezésére bocsátotta a büntetőügy iratanyagát.

Általános megállapítások

A tanács a 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet 8. § (1) bekezdése alapján a feltett kérdések és a benyújtott iratok alapján alakította ki a szakértői véleményét, a tények megállapítására nem végzett külön bizonyítást.

A nyomozóhatóság által feltett kérdések

A jogvita tárgyát az képezi, hogy a hivatkozott honlapon különböző időpontokban megjelent cikkek mellett feltüntetett három fénykép a feljelentő (sértett) felhasználási engedélye

nélkül került felhasználásra. A tartalmak 2017. február 24-ig voltak elérhetőek a hivatkozott honlapon. A feljelentő (sértett) feljelentést tett a Btk. 385. § (1) bekezdésébe ütköző és a (3) szerint minősülő, nagyobb vagyoni hátrányt okozva elkövetett szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése büntettének gyanúja miatt.

A NAV kérte az SZJSZT-t, hogy adjon választ az alábbi kérdésekre.

1. *A feljelentés keretében benyújtott, a hivatkozott honlapon megjelent négy cikk mellett felüntetett három fénykép olyan fotóművészeti alkotásnak minősül-e, amelyeket szerzői jogi védelem illet meg?*
2. *Amennyiben az 1. kérdésre adott válasz az, hogy a gyanúsított által felhasznált fényképek a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Sztj.) értelmében szerzői műnek minősülnek, a feljelentőnek (sértettnek) sérültek-e a szerzői jogai?*
3. *Amennyiben az 2. kérdésre adott válasz az, hogy a feljelentőnek (sértettnek) sérültek a szerzői jogai, milyen összegű vagyoni hátrány érte a feljelentőt?*

Az eljáró tanács szakértői véleménye

1. Az Sztj. 1. §-ának rendelkezéseiből kiindulva vizsgáltuk, hogy a feljelentő (sértett) által rendelkezésre bocsátott internetes tartalmakon megjelent fényképek szerzői műnek minősülnek-e. Az SZJSZT több szakvéleményében is foglalkozott fotóművészeti alkotásokkal, amelyeket a jelen szakvélemény is alapul vett.

Az Sztj. 1. § (2) bekezdése szerint „*szerzői jogi védelem alá tartozik – függetlenül attól, hogy e törvény. megnevezi-e – az irodalom, a tudomány és a művészet minden alkotása. Ilyen alkotásnak minősül különösen a Sztj. 1. § (2) (i) értelmében a fotóművészeti alkotás.*”

A Sztj. 1. § (3) bekezdés szerint „*a szerzői jogi védelem az alkotást a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg. A védelem nem függ mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítéllettől.*”

Az Európai Parlament és a Tanács a szerzői jog és egyes szomszédos jogok védelmi idejéről szóló 2006/116/EK (2006. december 12.) irányelvének 6. cikke is akként rendelkezik, hogy egy fénykép szerzői jogi védelmének az egyetlen feltétele az lehet, hogy az a szerző saját szellemi alkotásának (creative activity) minősüljön; más kritérium nem alkalmazható ebből a szempontból. Bár ez az irányelv nem a fotóművészeti alkotásokról szól, azonban fontosnak tartja kiemelni, hogy ezeket az alkotásokat is megilleti a normál szerzői jogi oltalom (a szerző életében és a halálától számított 70 évig), és ebből a szempontból kifejezetten hivatkozik a fotóművészeti alkotásokra.

A fényképezési alkotások szerzői jogi minősítéséhez szükséges az ábrázolt szituáció különlegessége, a beállítás megfelelősége, egyéni nézőpont, alkalmas technikai megoldás,

speciális fényviszonyok és más szempontok. Az eljáró tanács megállapítja, hogy a perbeli három fényképet annak szerzője egyéni, eredeti módon alkotta az alábbiak szerint:

- az úszó csónakot ábrázoló fénykép egyéni beállítást alkalmaz, felhasználja a fényviszonyok adottságait, játszik a kontrasztok adta lehetőségekkel, és egyéb kreatív képalkotói döntést is tükröz;
- a kórházi részletet ábrázoló fénykép egyéni beállítást alkalmaz, alkotó módon megválasztott szemszöveget alkalmaz, és egyéb kreatív képalkotói döntést is tükröz;
- a veterán autót ábrázoló fénykép egyéni beállítást alkalmaz, és egyéb kreatív képalkotói döntést is tükröz.

Utal az eljáró tanács arra, hogy más ügyekben az SZJSZT által adott szakvéleményekben (18/2004, 24/2004; 19/2005) már kifejtésre került, hogy a Sztj. 1. § (2) bekezdésének (i) pontjában szereplő „fotóművészeti” jelzőben a „művészeti” kifejezés nem jelent valamilyen külön minőségi besorolást, speciális „művészi” jelleget. Fényképekre is az Sztj. fent hivatkozott 1. §-ának (3) bekezdése vonatkozik, azaz a szerzői jogi védelem feltétele az egyéni, eredeti jelleg. Hivatkozással a Fővárosi Ítéltábla 8.Pf.20.479/2008/6. számú ítéletére (SZJSZT-35/2006 szakvéleményen alapuló ítélet), amely szerint *„fényképek esetén is elegendő, hogy a produktumban az egyéni jelleg valamely minimuma megnyilvánuljon, tehát hogy az ne legyen teljesen meghatározva a körülmények vagy az alkalmazott eszközök által, legyen legalább minimális tere a különböző megoldások közötti emberi választásnak, továbbá hogy ne egy meglévő alkotásnak szolgai másolásáról legyen szó”,* a felhasznált fénykép egyéni, eredeti jellege semmiképpen sem vitatható.

Érdemes utalni az állásfoglalásra, amelyet a WIPO és UNESCO készített egy olyan kormányszakértői értekezletre, amelyet kifejezetten a fényképezési művek szerzői jogi védelmének a kérdéseiről tartottak. A dokumentum tíz elvet határoz meg a fényképezési alkotások védelmére. A legelső, PHW1 számú elv (2) bekezdése szerint: minden fénykép, amely eredeti elemet tartalmaz, szerzői jogi védelmet kell, hogy élvezzen. Minden fénykép esetében úgy kell tekinteni, hogy az eredeti elemeket tartalmaz, és hogy ennek megfelelően fényképezési műnek minősül, kivéve az olyan fényképet, amelynek az esetében a fényképet készítő személynek nincs semmilyen befolyása a kép kompozíciójára vagy más egyéb lényeges elemére.

Az állásfoglalás felsorol számos elemet, amely alapjául szolgálhat egy fénykép egyéni, eredeti jellegének (témaválasztás, fényképezés szögének meghatározása, a kép kivágás módja stb.) megállapításához. Kifejtésre kerül benne, hogy gyakorlatilag az emberi lények által készített minden fénykép szükségképpen magában foglal valamely eredetiségelemet. Továbbá ha az eredetiség megállapítható, akkor nincs alap annak kijelentésére, hogy valamely alacsonyabb szintű eredetiség nem elegendő a szerzői jogi védelemhez. A dokumentum szerint csak azok a fényképek zárhatók ki a szerzői jogi védelemből, ahol nincs tere a személyes döntésnek, és nincs lehetőség a kép kompozíciójának a befolyásolására. Az elfogadott irányelvek indoklása az automatikus közlekedés-ellenőrző fényképezőgépek, illetve a pénzbedo-

bással működő fotóautomaták által készített képeket említi olyanokként, mint amelyeket például nem indokolt az említett ismérvek alapján fényképészeti műnek tekinteni.

Az eljáró tanács a fent idézett rendelkezések alapján végezte el az ügy tárgyát képező fényképek vizsgálatát, és megállapította, hogy a három fénykép olyan fotóművészeti alkotásnak minősül, amely megfelel az egyéniség és eredetiség Szjt. által támasztott kritériumainak, és következésképpen azokat szerzői jogi védelem illet meg.

2. A Szjt. 16. § (1) bekezdése alapján „A szerzői jogi védelem alapján a szerzőnek kizárólagos joga van a mű egészének vagy valamely azonosítható részének anyagi formában és nem anyagi formában történő bármilyen felhasználására és minden egyes felhasználás engedélyezésére.” Következésképpen a hivatkozott fényképek felhasználására csak a szerző adhat engedélyt. Amennyiben a gyanúsított megfelelő felhasználási engedély nélkül használta fel a fényképeket, úgy a szerző feljelentőnek (sértettnek) sérültek a szerzői jogai.

A jogsértést kizárná az ún. szabad felhasználás körébe eső magatartás, de ilyen eset az ismertetett tények tükrében nem áll fenn.

Utal a tanács arra, hogy a feljelentő (sértett) szerzőségének kérdése nem volt vitatott, azt az eljáró tanács nem vizsgálta.

3. A kérdés nem szerzői jogi szakértői problémát vet fel, ezért az eljáró tanács álláspont helyett csak tájékoztatást, egyfajta iránymutatást kíván adni.

A vagyoni hátrány összege a feljelentő (sértett) szerző vagyonában okozott kárból és az elmaradt vagyoni előnyből adódik össze. A fényképeknek a perbeli honlapon történő jogosulatlan megjelenítése (nyilvánossághoz közvetítése, esetleg többszörözése) útján keletkezett vagyoni hátrány kiszámítása során a Szjt. 16. § (4) bekezdés első mondata releváns, amely szerint: „Ha e törvény másképp nem rendelkezik, a szerzőt a mű felhasználására adott engedély fejében díjazás illeti meg, amelynek – eltérő megállapodás hiányában – a felhasználáshoz kapcsolódó bevétellel kell arányban állnia”.

Mínt hogy a jogdíjat nem lehet a Szjt. 16. § (4) alapján megállapítani (a feljelentő-sértett-szerző és a gyanúsított közötti eltérő megállapodás nem volt, és a fényképek felhasználásához kapcsolódóan a bevétel külön nem állapítható meg), a releváns piacon hasonló felhasználás engedélyezéséért járó, általánosan kialakult jogdíjmértékekből érdemes kiindulni, a feljelentő vagyonában megalapozottan elvárt jogdíj ugyanis elmaradt.

Az eljáró tanács ismeretei szerint a gyakorlatban az online hírportálok által fizetett jogdíjak összege fényképekként bruttó 3000–9000 forint (a reális összeg szignifikánsan alacsonyabb a feljelentő – sértett – által megjelölt igénynél). Az engedély nélküli felhasználásból a feljelentőt ért vagyoni hátrány tehát megközelítőleg a három fényképért együttesen bruttó 9000–27 000 forint és következésképpen nem éri el a büntetőjogi értékhatárt.

Az eljáró tanács megjegyzi, hogy a fenti kalkuláció során nem vette figyelembe a szerző személyhez fűződő jogainak esetleges sérelmét, amelyekről a vagyoni hátrány megítélésével kapcsolatban a joggyakorlat nem alakított ki a mai napig egységes véleményt.

Dr. Tattay Levente, a tanács elnöke
Dr. Sólyom Ágnes, a tanács előadó tagja
Szamódy Zsolt Olaf, a tanács szavazó tagja

* * *

SZÍNES TÉRBELI VÉDJEGY OLTALMA – „ÁGYAS VEGYES PÁLINKA”- CSOMAGOLÁS, TERMÉK KÜLSŐ MEGJELENÉSÉNEK SZERZŐI JOGI VÉDELME

SZJSZT-30/2017

A NAV a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (Btk.) 388. § (1) bekezdésének *b*) pontjába ütköző és a (3) bekezdés *c*) pontja szerint minősülő iparjogvédelmi jogok megsértése miatt ismeretlen tettes ellen folyamatban levő büntetőeljárásban felmerülő szakkérdésben a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalának szakértői testületét rendelte ki szakértőként.

A kirendelő határozat értelmében a szakértői vizsgálat tárgya a 218037 számon lajstromozott, színes, térbeli védjegyoltalom.

A kirendelő határozat értelmében a szakértőnek az alábbiakban feltett kérdésekre kell válaszolnia.

1. *A szerzői jogról szóló 1999.évi LXXVI. törvény szerint szerzői jogi oltalmat élvez-e P. J. szellemi terméke, a K. Zrt. tevékenységi körében kitalált és alkalmazott „ÁGYAS VEGYES PÁLINKA” termék látványterve (a csomagolás elemei és annak összehatása) mint alkotás?*
2. *Amennyiben az előbb nevezett szellemi alkotást megilleti az Szjt. védelme, mi a védelmének évszámban kifejezett kezdő időpontja?*
3. *Amennyiben az állapítható meg, hogy P. J. szellemi alkotásának keletkezése korábbi a P. Kft. 218037 szám alatt lajstromozott, színes, térbeli védjegy oltalmának bejegyzése tárgyában tett bejelentésénél, figyelemmel a jelenleg rendelkezésre álló bizonyítékokra és tényekre, valamint a védjegyoltalomról szóló 1997. évi XI. törvény rendelkezéseire, volt-e helye védjegyoltalomban részesíteni az „ALFÖLDÜNK ARANYA ÁGYAS VEGYES PÁLINKÁT”?*

4. *Védjegytulajdonosa lehet-e egy természetes vagy nem természetes személy más természetes vagy nem természetes személy szellemi termékének az alkotás felhasználására adott engedély hiányában?*

A Szerzői Jogi Szakértői Testületnek – az Sztj. 101. § (1) bekezdésében foglaltak szerint – a feltett kérdések közül az 1. és a 2. kérdés megválaszolására van hatásköre. Iparjogvédelmi jogvitás ügyben felmerülő szakkérdésben az SZTNH mellett működő Iparjogvédelmi Szakértői Testület járhat el. Az Iparjogvédelmi Szakértői Testület szervezetéről és működéséről szóló 270/2002 (XII.20) Korm. sz. rendelet 1–3. paragrafusában foglaltak értelmében a védjegyoltalommal és a védjegyoltalom gyakorlásával kapcsolatos bármely kérdés iparjogvédelmi jogvita körébe tartozik, így a 3. és a 4. kérdés megválaszolása ennek a testületnek a hatáskörébe tartozik.

Jelen ügyben a Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet 6. § (1a) bekezdésének értelmében a testület elnöke által kijelölt egyesszakértő jár el, akinek eljárására az eljáró tanácsra vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.

A szakvélemény készítője mindenekelőtt hivatkozik a 156/1999. kormányrendelet 8. §-ának (1) bekezdésére, amely szerint „a Szakértő Testület nevében az eljáró tanács a feltett kérdések és a benyújtott iratok alapján alakítja ki a szakértői véleményt, a tények megállapítására nem végez külön bizonyítást ...”.

A szakértői vizsgálat elkészítéséhez a kirendelő határozaton kívül a nyomozati iratok és a védjegyoltalommal ellátott termékről készül színes felvétel áll rendelkezésre.

Tényállás és előzetes megállapítások

A nyomozati iratok – elsősorban a tanúvallomások és a csatolt megállapodások – alapján időben visszafelé haladva a tényállás röviden az alábbiakban foglalható össze.

A P. Kft. a 2015. február 10-én kiállított gyártmánylap alapján előállította az ALFÖLDÜNK ARANYA ÁGYAS VEGYES PÁLINKÁT. A 0,7 l űrtartalmú, ún. colada típusú üveget bordó zárókupakkal, az üveg nyakát körbevevő és az üvegen a címke alatt elhelyezett és azzal rögzített bordó szalaggal látták el, a címkén bordó keretet, továbbá egy további, fekete, pecsétalakú címkét helyeztek el.

A P. Kft 2015. július 8-án az ALFÖLDÜNK ARANYA ÁGYAS VEGYES PÁLINKA színes térbeli megjelenésére védjegyoltalom bejegyzését kérte. A Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala M1501827 ügyiratszám alatt a bejelentést meghirdette, majd 2016. március 18-án kelt határozatával értesítette a bejelentőt, hogy a bejelentés tárgyát képező színes, térbeli megjelölést, mivel az megfelelt a védjegyek és földrajzi árujelzők oltalmáról szóló 1997. évi XI. törvényben (a továbbiakban: Vt.) foglalt feltételeknek, 218037 számon lajstromozta.

A P. Kft. 2017-ben egy meghiúsult kereskedelmi ügylet kapcsán szembesült azzal, hogy a magyarországi piacon a G-V. Kft. a védjegyoltalomban részesített termékéhez teljesen hasonló kinézetű VEGYES PÁLINKA GYÜMÖLCSÁGYON elnevezésű szeszes itallal van jelen. A P. Kft. a védjegybitorlás miatt feljelentést tett.

A nyomozás során nyert megállapítást, hogy a védjegyoltalomban részesített termékhez megtevesztésig hasonló szeszes italt a G-V. Kft. a K. Zrt.-vel kötött forgalmazási szerződés, illetve 2016-tól a „szellemi jog hasznosítójával” kötött együttműködési megállapodás alapján gyártja, illetve forgalmazza.

A K. Zrt. a szóban forgó egyedi megjelenésű terméket kb. 2006-ban kezdte fejleszteni. A K. Zrt. tulajdonosa-ügyvezetője P. J. és munkatársa tervei alapján jelentek meg az égetett szeszes italok piacán addig szokásosnak nem tekinthető, 0,7 dl űrtartalmú (colada típusú) pálinkásüvegek, amelyeket dombornyomású sajátos címkével, az üveg nyakán a zárókupak színével megegyező színű rafiaszalaggal láttak el.

A K. Zrt.-től, amely felszámolással szűnt meg, szerződések, illetve kivásárlás útján került a „szellemi alkotásból eredő termék szellemi hasznosítási joga” P. J.-hez, majd a P2 Kft.-hez, illetve együttműködési megállapodás alapján 2016-tól a gyártás joga a G-V. Kft.-hez.

A rendelkezésre álló iratokból megállapítható az is, hogy a P. Kft. által bejelentett, színes, térbeli védjegybejelentést követően az SZTNH által lefolytatott vizsgálat nem tárt fel lajstromozást kizáró feltétlen kizáró okot, ilyen ok fennállását harmadik fél sem észrevételezte, illetve a viszonylagos kizáró ok vonatkozásában nem szólalt fel.

Az eljáró szakértő szakvéleménye

- 1. A szakértőnek feltett kérdések közül elsősorban arra kell választ adnia, hogy az ÁGYAS VEGYES PÁLINKA látványterve a csomagolás elemei és annak összehatása mint alkotás szerzői jogi védelem alatt áll-e ?*

Az Szjt. 1. § (1) bekezdése értelmében a szerzői jog védelme alatt áll az irodalom, a tudomány és a művészet minden alkotása. Az Szjt. 1. § (3) bekezdésében foglaltak értelmében a védelem fennállásának további pozitív feltétele, hogy az alkotásnak, mint szellemi tevékenység eredményének, egyéni, eredeti jelleggel kell bírnia. A védelem független mennyiségi, minőségi vagy esztétikai jellemzőktől és az alkotás színvonalára vonatkozó értékítélettől.

Az Szjt. 1. §-ához fűzött miniszteri indokolás külön kiemeli: „A törvény a magyar és a nemzetközi szerzői jogi felfogásban egyaránt általánosan elfogadott elvet tükröz annak egyértelművé tételével, hogy a szerzői jogi védelem az alkotást a szerzői szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg. A védelemnek a mű egyéni, eredeti jellegén kívül más feltétele nincs, nem is lehet.”

A miniszteri indokolás ezzel rámutat a törvény szövegében is tükröződő azon elvre, hogy a szerzői jogi védelemnek az olyan tevékenység a tárgya, amely a szerző szellemi alkotását testesíti meg. Olyan szellemi alkotást, amely egyéni abban az értelemben, hogy az adott körülmények között lehetőség van többféle kifejezési módra, s ezek közül a szerző egyéni módon valósítja meg azok egyikét vagy másikat, s amely eredeti abban az értelemben, hogy az nem csupán valamely már meglévő alkotás szolgai másolata.

Ugyanezt az Szjt. 1. § (3) bekezdéséhez fűzött kommentár³ az alábbiakkal kiegészíti: „az alkotás egyéni, eredeti jellegének a megítélése természetesen függ az adott műfajta sajátosságaitól, annak tartalmától”.

A bírói gyakorlat és a Szerzői Jogi Szakértő Testület által adott állásfoglalások nyomán tehát megfogalmazódott az egyéni, eredeti jelleg megállapíthatóságának a minimális feltétele; nevezetesen, hogy a mű ne legyen más mű szolgai másolata. (Szakfordítás szerzői jogvédelme: SZJSZT 22/04,⁴ Műszaki tervek, szakértői vélemények, térképek... szerzői jogvédelme: SZJSZT 25/03,⁵ Grafikai alkotások szerzői jogvédelme: SZJSZT 1/2005⁶).

Az Szjt. a védelem alá tartozó alkotások három fő csoportján belül a teljesség igénye nélkül a védett műfajtak példalódzó felsorolását adja. A felsorolás nem teljes, a védett műfajtak nem képeznek zárt egységet. A szerzői művek nevesített fajtáinak számos olyan jellegzetesége van, amelyek kihatnak a felhasználás lehetőségére és módjára is.

A felsoroltakon felül a szerzői alkotásoknak sok más egyedi esete is előfordulhat, akár önmagában, akár az alkotások fajtáinak kombinálásával.

Szerzői alkotásnak minősülhetnek pl. a belső terek, a lakberendezés terve, a látványterv, a bábjáték, a fény -és hangjáték, amelyek külön is nevesíthető alkotások összehatása által hoznak létre újabb, külön szerzői védelmet igénylő műalkotásokat.

A vizsgálat tárgyát képező ÁGYAS VEGYES PÁLINKA egy 0,7 l-es, colada típusú üvegpalack, amelyen grafikai eszközökkel sokszorosított, dombornyomásos, egyedi félköríves címkét, az üveg nyakán a címkével és az üveg zárókupakjával színben harmonizáló, a címkével rögzített rafiaszalagot helyeztek el.

Az üveg sajátos formája okán önmagában az Szjt. 1. § (2) bek. o) pont alatt felsorolt *ipari tervezőművészeti alkotás* fogalma alá tartozik.

Az ipari tervezőművészeti alkotás jellemzően valamely sokszorosítható, ipari termelésre (sorozatgyártásra) alkalmas tárgy terve, és/vagy tárgyasult formája, prototípusa. A modell a termék külső megjelenését, esztétikai kialakítását, műszaki jellemzőit célhoz kötötten úgy határozza meg, hogy az ipari technológiai eszközökkel sokszorosítható legyen.

³ Gyertyánfy Péter (szerk.) A szerzői jogi törvény magyarázata. Complex Kiadó, Budapest, 2006, p. 30.

⁴ http://sztnh.gov.hu/testuletek/SZJSZT/SZJSZT_szakvelemenyek/2004/2004PDF/SZJSZT_szakv_2004_022.pdf.

⁵ http://sztnh.gov.hu/testuletek/SZJSZT/SZJSZT_szakvelemenyek/2003/2003PDF/SZJSZT_szakv_2003_025.pdf.

⁶ http://sztnh.gov.hu/testuletek/SZJSZT/SZJSZT_szakvelemenyek/2005/2005PDF/SZJSZT_szakv_2005_001.pdf.

Az eljáró szakértő a rendelkezésére álló anyagban nem talált arra vonatkozó adatot, hogy a palack, illetve külső formájának tervezője is P. J. vagy más nevesíthető személy lenne.

Igaz ugyan, hogy a P2 Kft. és – G-V. Kft között 2016. október 10-én létrejött együttműködési megállapodásban a felek a szerződés tárgyaként a K. Zrt. és G-V. Kft. közti 2009. november 9-i kereskedelmi együttműködési szerződésre, valamint egy 2014. december 20-i gyártási megállapodásra is visszautalnak, *amelynek tárgya az ipari formatervezési mintának minősülő, 0,7 l-es, colada típusú üveg.*

Az iratokból megállapítható még, hogy a palackot egy magyarországi forgalmazón keresztül egy romániai gyártótól szerzik be, de ezen túl az eljáró szakértőnek egyéb források alapján sem sikerült a palack külső formájáról, nevééről, továbbá keletkezéséről hiteles adatot találnia.

A szakvélemény készítője külön vizsgálat tárgyává tette a terméken levő címkét és az üveg nyakán keresztbe vetett rafiaszalagot. A címkét mint alkalmazott grafikai alkotást vizsgálta: a címke alapszínét, a betűk színét, a választott betűtípust, a szöveg, illetve az ábra elhelyezését.

Megállapítható, hogy a címkén szereplő szöveg feltehetően ismert betűkészletből áll. E tekintetben helytállónak tartja és hivatkozik a grafikai alkotások eredetiségének vizsgálatával foglalkozó szakvéleményre, amely a mindenki számára elérhető, meglévő betűkészletből választott betűformák elhelyezését vizsgálva kimondta: „a betűformák megválasztása és a szövegnek a logó struktúráján belüli elhelyezése saját alkotótevékenységnek minősül, még akkor is, ha az egyes alkotóelemek bárki számára rendelkezésre állnak” (Grafikai alkotás szerzői jogi védelme, SZJSZT-1/2005⁷).

Az üveg nyakán elhelyezett rafiaszalag nem olyan elem, ami önmagában megalapozná a termék külső megjelenésének egyedi, eredeti jellegét.

A szakértő megállapítása, hogy *az összhatás, az üvegen megjelenő címke, továbbá a címkével és az üveg zárókupakjával azonos színű rafiaszalag elhelyezése és rögzítése együttesen olyan egyedi, eredeti jelleget kölcsönöz az adott tárgynak, amelytől az a szerzői jogi védelem alá tartozó alkotás szintjére emelkedik.*

A P. J. által a K. Zrt. tevékenységi körében tervezett ÁGYAS VEGYES PÁLINKA csomagolása, a termék látványát meghatározó külső elemek összhatása szerzői jogi védelem alatt áll.

Az eljáró szakértő szükségesnek tartja megemlíteni, hogy a szerzői jogok a természetes személy szerzőt, vagy – a munka- illetve szolgálati viszonyban készült alkotások esetében – a munkáltatót illetik meg. A vizsgálat tárgyát képező ÁGYAS VEGYES PÁLINKA esetében a szerző vagy a szerzők és a zrt. kapcsolata jogilag nem volt dokumentálva, vagy legalábbis az iratok között nem volt fellelhető.

⁷ http://sztnh.gov.hu/testuletek/SZJSZT/SZJSZT_szakvelemenyek/2005/2005PDF/SZJSZT_szakv_2005_001.pdf.

2. *Amennyiben az első pontban meghatározott alkotás szerzői jogi védelem alatt áll, mi a védelem kezdetének évszámában kifejezett kezdő időpontja?*

A szerzői jogi védelmet keletkeztető tény az alkotás létrejötte. Az Szjt. 9. § (1) bekezdésében foglaltak értelmében a szerzőt a mű létrejöttétől kezdve megilleti a szerzői jogok – a személyhez fűződő és a vagyoni jogok – összessége.

A szakértői vizsgálat tárgyát képező mű az ÁGYAS VEGYES PÁLINKA mint egyedi termék létrejöttének időpontjára vonatkozóan a szakértő számára a nyomozati iratok állnak rendelkezésre.

A szerző, P. J. tanúvallomásában elmondja, hogy a K. Zrt. saját főzésű pálinkák forgalmazásával kezdett foglalkozni, és ezen tevékenységi körén belül mutatkozott igény egyedi megjelenésű termékek kialakítására. „Ez talán 2006-ban történt.” A termék piaci berobbanását 2008-ra datálja. (Lásd nyomozati iratok, jegyzőkönyv a tanúkihallgatásról, 2017. július 13., 4. oldal.)

A G-V. Kft. képviselője tanúvallomása szerint – aki elmondása szerint végigkísérte az ÁGYAS VEGYES PÁLINKA termék dizájnjának tervezési folyamatát – „[e]z 2008-ban volt”. (Lásd nyomozati iratok, jegyzőkönyv a tanúkihallgatásról, 2017. július 6., 4. oldal.)

A nyomozati iratokhoz csatolt *Élelmiszer című kereskedelmi szaklap 2009. évi márciusi* és a *Pálinkavilág című folyóirat 2009. évi áprilisi számában azonosíthatóan szerepel* a termék, illetve a szerzővel készült riport olvasható.

Az eljáró szakértő megállapítása, *hogy a mű létrejöttének, így a szerzői jogi védelem keletkezésének pontos dátuma nem állapítható meg, az valamikor 2006 és 2009 közöttre tehető.*

Dr. Koltay Krisztina, egyesszakértő

Összeállította: Barsvári Tímea